

Streszczenie pracy doktorskiej mgr Anny Bazarnik

Promotor: dr hab. Aleksandra Klimkowicz-Mrowiec, prof. UJ

Temat pracy doktorskiej: „Rola stylów przywiązania w regulacji emocji u osób z padaczką” – monografia

Wprowadzenie. Padaczka to jedna z najczęstszych chorób neurologicznych o złożonej etiologii i symptomatologii. Dotyka zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe. Częstość występowania objawów psychopatologicznych wśród osób z padaczką jest wyższa niż w populacji ogólnej, a wśród chorych z padaczką lekooporną objawy te mogą być bardziej nasilone. Niestety, nawet najczęstsze u osób z padaczką zaburzenia psychiczne, takie jak zaburzenia depresyjne i lękowe, są późno rozpoznawane i nieleczone. Co więcej, nieliczne dotychczas badania opisują u osób z padaczką procesy nieprawidłowej regulacji emocji (współwystępujące w niemal wszystkich objawach psychopatologicznych). Brakuje także pomiarów innych zmiennych psychologicznych wśród osób z padaczką, takich jak: style przywiązania, mechanizmy obronne, czy aleksytymia oraz psychofizjologicznych, jak aktywność elektrodermalna.

Cel badania. Badanie miało dwa cele ogólne. Po pierwsze, porównanie ze sobą grupy osób z padaczką, w tym dobrze kontrolowaną (WCE) i lekooporną (DRE) i grupy kontrolnej w zakresie mierzonych zmiennych psychologicznych i psychofizjologicznych. Po drugie, postanowiono zbadać, jakie związki występują pomiędzy stylami przywiązania i regulacją emocji a najczęściej diagnozowanymi u chorych z padaczką problemami związanymi ze zdrowiem psychicznym tj. objawami depresyjnymi i lękiem.

Materiał i metody. Do badania włączono 117 dorosłych chorych na padaczkę (68 kobiet i 49 mężczyzn), pacjentów Poradni Neurologicznej Oddziału Klinicznego Neurologii Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie oraz Poradni Neurologicznej SP ZOZ w Brzesku. Grupę kontrolną stanowiło 97 osób (68 kobiet i 29 mężczyzn) z populacji ogólnej, bez padaczki. W badaniu zastosowano następujące narzędzia oceny psychologicznej: Inwentarz Depresji Becka (BDI), Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI), Inwentarz Stanu, Cechy, Ekspresji i Kontroli Złości (STAXI-2), Kwestionariusz Mechanizmów Obronnych (DSQ-40), Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych (KSP), Przymiotnikową Skalę Nastroju (UMACL), Montrealską Skalę Oceny Funkcji Poznawczych (MoCA), Skalę Aleksytymii Toronto (TAS-26), Skalę Kontroli Emocji (CECS) oraz urządzenie MindLAB Set do pomiaru aktywności elektrodermalnej. Analizę statystyczną przeprowadzono przy użyciu programu Statistica 13.3 oraz WarpPLS 7.0.

Wyniki. Osoby z padaczką uzyskały wyższe wyniki niż grupa kontrolna w zakresie: pozabezpiecznych stylów przywiązania (stylu lękowo-ambivalentnego i unikowego), objawów depresyjnych, lęku-stanu i lęku-cechy, pobudzenia napięciowego, niedojrzałych i neurotycznych mechanizmów obronnych, aleksytymii i kontroli emocji. Co więcej, u osób

z padaczką ujawniono niższe wyniki w zakresie funkcjonowania poznawczego, tonu hedonistycznego i pobudzenia energetycznego w porównaniu z grupą kontrolną. Osoby z DRE uzyskały wyższe wyniki w zakresie lęku-stanu, lęku-cechy i aleksytymii niż osoby z WCE. Wśród osób z padaczką odnotowano także niższy wzrost aktywności elektrodermalnej podczas aktywności umysłowej niż w grupie kontrolnej. Średni poziom aktywności elektrodermalnej nie różnicował badanych grup.

Ujawniono związki stylów przywiązania zarówno z nastrojem, objawami depresyjnymi i lękowymi, jak i z regulacją emocji (mechanizmami obronnymi i aleksytymią). Pozabezpieczne style przywiązania korelowały dodatnio z objawami depresyjnymi oraz z lękiem, a także z neurotycznymi i niedojrzałymi mechanizmami obronnymi oraz z aleksytymią.

Związki stylów przywiązania z mechanizmami regulującymi emocje oraz z nastrojem, objawami depresyjnymi i lękowymi moderowane były przez płeć i wiek. Niedojrzałe i neurotyczne mechanizmy obronne oraz aleksytymia stanowiły istotny czynnik mediujący relację pomiędzy lękowo-ambiwalentnym stylem przywiązania a objawami depresyjnymi wśród osób z padaczką.

Style przywiązania w modelu z uwzględnieniem roli mediatorów wyjaśniały: 35,5% wariacji objawów depresyjnych, 22,7% wariacji lęku-stanu, 16% wariacji tonu hedonistycznego, 23% wariacji pobudzenia napięciowego, 19% wariacji pobudzenia energetycznego oraz 7,9% zmienności złości-stanu. W modelu nieuwzględniającym roli mediatorów, style przywiązania wyjaśniały niemal o połowę mniejszy zakres wariacji mierzonych zmiennych, w porównaniu z modelem z mediatorami.

Wnioski. Występowanie u osób z padaczką pozabezpiecznych stylów przywiązania oraz nieadaptacyjnych mechanizmów regulacji emocji związane jest z występowaniem w tej grupie większym nasileniem objawów depresyjnych i lękowych, a także osłabieniem funkcjonowania poznawczego. Ponieważ objawy depresyjne i lękowe u osób z padaczką są ciągle późno rozpoznawane, a co z tego wynika – także długo nieleczone, warto podkreślić, iż zależą one od płci i wieku chorych oraz związane są z innymi wskaźnikami psychologicznymi – stylami przywiązania, mechanizmami obronnymi, aleksytymią, a także z funkcjami poznawczymi. Ocena tych wskaźników może być przydatna w procesie zarówno szybszego rozpoznawania, jak i skutecznego leczenia najczęściej towarzyszących chorym z padaczką zaburzeń psychicznych. Ponadto, obniżone wartości aktywności elektrodermalnej podczas aktywizacji poznawczej u osób z padaczką, w porównaniu z grupą kontrolną, wskazują na potrzebę dalszych badań nad uwarunkowaniami przewodnictwa skórniego oraz możliwym zastosowaniem jego pomiaru wśród osób z padaczką.

Słowa kluczowe: padaczka, style przywiązania, regulacja emocji, objawy depresyjne i lęk, aktywność elektrodermalna

Streszczenie w języku angielskim

Introduction. Epilepsy is one of the most common neurological conditions that has a complex etiology and symptomatology. It affects people of all ages. The prevalence of psychopathological symptoms among people with epilepsy is higher than in the general population, and among patients with drug-resistant epilepsy, these symptoms may be even more severe. Unfortunately, even the most common mental health problems in people with epilepsy, such as depression and anxiety disorders, are diagnosed late and often remain untreated. Moreover, few studies so far describe the emotion dysregulation in people with epilepsy (co-occurring with almost every mental health problem). There is also a lack of studies that examine other psychological and psychophysiological variables among people with epilepsy, such as attachment styles, defense mechanisms, alexithymia, or electrodermal activity.

Aim of the study. The study had two main goals. First, to compare a group of people with epilepsy, including well-controlled epilepsy (WCE) and drug-resistant epilepsy (DRE), with a control group in terms of measured psychological and psychophysiological variables. Secondly, to investigate the relationships between attachment styles and emotional regulation and the mental health problems most commonly diagnosed in epilepsy patients, i.e. depression and anxiety symptoms.

Material and methods. The study included 117 adults with epilepsy (68 women and 49 men), from the Neurological Outpatient Clinic of the Neurology Department of the University Hospital in Kraków and the Neurological Outpatient Clinic of SP ZOZ in Brzesko. The control group consisted of 97 people (68 women and 29 men) from the general population, without epilepsy. The following psychological assessment tools were used in the study: *Beck Depression Inventory* (BDI), *State-Trait Anxiety Inventory* (STAI), *State-Trait Anger Expression Inventory-2* (STAXI-2), *Defense Mechanisms Questionnaire-40* (DSQ-40), *Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych* (KSP), *UWIST Mood Adjective Checklist* (UMACL), *Montreal Cognitive Assessment* (MoCA), *Toronto Alexithymia Scale-26* (TAS-26), *Courtlaud Emotional Control Scale* (CECS) and the MindLAB Set device for measuring electrodermal activity. Statistical analysis was performed with Statistica 13.3 and WarpPLS 7.0 software.

Results. People with epilepsy scored significantly higher than the control group on insecure attachment styles (anxious-ambivalent and avoidant styles), depressive symptoms, anxiety-state, anxiety-trait, tense arousal, immature and neurotic defense mechanisms, alexithymia, and emotion control. Besides, people with epilepsy obtained lower scores in cognitive functioning, hedonistic tone, and energetic arousal than the control group. People with DRE scored higher than the WCE group on anxiety-state, anxiety-trait, and alexithymia.

Moreover, electrodermal activity during mental activity (calculation test) in people with epilepsy was lower compared with the control group. The groups did not differ in the average level of electrodermal activity.

Insecure attachment styles correlated positively with depressive symptoms and anxiety, as well as with neurotic and immature defense mechanisms and alexithymia. The relationships of attachment styles with mechanisms that regulate emotions, as well as with mood, depression, and anxiety symptoms were moderated by sex and age. Immature and neurotic defense mechanisms and alexithymia were important factors mediating the relationship between anxious-ambivalent attachment style and depressive symptoms among people with epilepsy.

Attachment styles in the mediation model explained: 35,5% of the variance of depressive symptoms, 22,7% of the anxiety-state variance, 16% of the hedonistic tone variance, 23% of the tense arousal variance, 19% of the energetic arousal variance, and 7,9% of the anger-state variance. Without taking mediators into account, the model explained only half of the variance of the measured variables, compared with the mediation model.

Conclusions. The prevalence of insecure attachment styles and maladaptive mechanisms of emotional regulation in people with epilepsy was correlated with the higher intensity of depression and anxiety symptoms in this group, as well as impaired cognitive functioning. Since depressive and anxiety symptoms in people with epilepsy are still underrecognized, and thus remain untreated, it is worth emphasizing that they depend on the sex and age of patients and are associated with other psychological indicators - attachment styles, defense mechanisms, alexithymia, and with cognitive functions. The assessment of these indicators may be useful to both diagnose and treat effectively mental health problems that are most often associated with epilepsy. Moreover, the reduced level of electrodermal activity during cognitive activation in people with epilepsy, compared with the control group indicates the need for further research of the determinants of skin conductance and its possible use in treating people with epilepsy.

Keywords: epilepsy, attachment styles, emotion regulation, depressive symptoms, anxiety, electrodermal activity